

Μάθημα VIII

Gaius Plinius Cornelio Tacito suo salutem.

Ridebis. Ego tres apros feroces cepi.

“Ipse?” interrogabis. Ipse. Ad retia

sedebam; erat in proximo non venabulum

sed stilus et pugillares; cogitabam aliquid

enotabamque; etsi retia vacua, plenas

tamen ceras habebam. Silvae et solitudo

sunt magna incitamenta cogitationis. Cum in

venationibus eris, licebit tibi quoque

pugillares adportare: videbis non Dianam in
montibus sed Minervam errare. Vale!

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΟΤΑΝ ΒΓΕΙΣ ΣΤΟ ΚΥΝΗΓΙ, ΠΑΡΕ ΜΑΖΙ ΣΟΥ ΜΟΛΥΒΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΙ

Ο Γάιος Πλίνιος στέλνει τις ευχές του στον Κορνήλιο Τάκιτό του (στο φίλο του Κορνήλιο Τάκιτο). Θα γελάσεις. Έπιασα τρία φοβερά αγριογούρανα. «Ο ίδιος;» θα ρωτήσεις. Ο ίδιος. Καθόμουν δίπλα στα δίκτυα· πλάι μου δεν είχα κυνηγετική λόγχη, αλλά γραφίδα και πλάκες (αλειμμένες με κερί)· κάτι σκεφτόμουν και κρατούσα σημειώσεις· αν και (είχα) τα δίκτυα άδεια, είχα όμως γεμάτες τις πλάκες μου. Τα δάση και η μοναξιά είναι μεγάλα ερεθίσματα της σκέψης. Όταν πας σε κυνήγι, θα μπορέσεις να φέρεις και συ τις πλάκες: θα δεις όχι την Άρτεμη αλλά την Αθηνά να περιπλανιέται στα βουνά. Γεια σου!

Γραμματική Αναγνώριση

Ουσιαστικά		
Α κλίση	Β κλίση	Γ κλίση
cera, -ae (Θ) (ετερόσημο) silva, -ae: (Θ) Diana, -ae: (Θ) → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό Minerva, -ae: (Θ) → ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό	Gaius, -ii/-i: (A) Plinius, -ii/-i: (A) Cornelius, -ii/-i: (A) Tacitus, -i: (A) Τα παραπάνω ως κύρια ονόματα δε σχηματίζουν πληθυντικό venabulum, -i: (O) stilus, -i: (A) incitamentum, -i: (O)	rete, retis: (O) pugillares, -ium: (A) → έχει μόνο πληθυντικό και είναι ουσιαστικοποιημένο επίθετο, (γεν. πληθ. -ium) solitudo, -inis: (Θ) cogitatio, -onis: (Θ) venatio, -onis: (Θ) mons, -ntis: (A)

Επίθετα		
Β κλίσης	Γ κλίσης	Αριθμητικό
vacuus, -a, -um plenus, -a, -um magnus, -a, -um	ferox, ferox, ferox	tres, tres, tria

Αντωνυμίες

suus, sua, suum (κτητική ως αυτοπαθητική, γ' πρόσωπο-ένας κτήτορας)
 ego (προσωπική-α' πρόσωπο)
 ipse, ipsa, ipsum (δεικτική-οριστική)
 aliquis, aliquis (aliqua ή aliquae), aliquid (αόριστη)
 tu (προσωπική-β' πρόσωπο)

Ρήματα

1η συζυγία	2η συζυγία	3η συζυγία
interrogo, cogito, enoto, adporto, erro	rideo, risi, risum, ridēre sedeo, sedi, sessum, sedēre habeo, habui, habitum, habēre licet, licuit/licitum est, licēre video, vidi, visum, vidēre	capio, cepi, captum, capere (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io)

Βοηθητικό ρήμα

sum, fui, —, esse

Λεξιλογικά

1. ***tres** → Κοινή ρίζα με τον αντίστοιχο αριθμό τρεις της α.ε.
2. **ferox** → Κοινή ινδοευρωπαϊκή ρίζα με το αρχαιοελληνικό **θήρ** > θηρίο, θηρεύω, θήραμα, πάνθηρας κα.
3. **sedeo** → Κοινή ινδοευρωπαϊκή ρίζα με το ρ. της α.ε. **ἕζομαι (=κάθομαι)** > έδρα, έδρανο, εδραιώνω κα.
4. **stilus** > στιλέτο (από τα ιταλικά) και στιλό (από τα γαλλικά)
5. ***plenus-a-um** → Κοινή ινδοευρωπαϊκή ρίζα με το αρχαιοελληνικό επίθετο **πλήρης** < πλήθος κα.
6. **cera** → Κοινή ινδοευρωπαϊκή ρίζα με τη λέξη **κηρός** της αε. (προφανώς δάνειο της λατινικής από την ελληνική) > κερί, κηροπήγιο, κηρήθρα κα.
7. **adporto (ad+porto)**: πβ. πόρτα (= μεσαιωνικό δάνειο από τη λατινική λέξη porta = πύλη, είσοδος). Το ρήμα porto δίνει πολλές λέξεις στα αγγλικά (portable, import, export), στα γαλλικά (porter= μεταφέρω, port), στα ισπανικά (portar = κουβαλάω, puerta)
8. **magnus -a-um** → Κοινή ινδοευρωπαϊκή ρίζα με το επίθετο της α.ε. **μέγας -μεγάλη-μέγα**
9. **video** → Κοινή ινδοευρωπαϊκή ρίζα με το θέμα του αορ. β του ρήματος **ὄρω -ίδ.** Επομένως λέξεις που παράγονται από αυτό το θέμα (πχ. ιδέα, είδωλο κα.) έχουν ετυμολογική συγγένεια. Και βέβαια αυτούσια χρησιμοποιούμε τη λέξη βίντεο για το σύστημα αναπαραγωγής ήχου και εικόνας ή το περιεχόμενο που προβάλλεται στη συγκεκριμένη συσκευή.

Ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε με ποιες λέξεις του κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθες λέξεις της Νέας Ελληνικής: μεγαλείο, τριπλός, κέρινος, χρησιμοθηρικός, πληθωρισμός.

magna tres ceras feroces plenas

ΛΑΤΙΝΙΚΑ
Β ΛΥΚΕΙΟΥ

2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της στήλης Α με τις ετυμολογικά συγγενείς τους στα ν.ε. στη στήλη Β. 3 λέξεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. feroces - v	i. ιδεατός
2. sedebam - vii	ii. κάθιδρος
3. plenas -iv	iii. σεντούκι
4. ceras -vi	iv. πληθώρα
5. videbis -i	v. πάνθηρας
	vi. κηροπωλείο
	vii. καθέδρα
	viii. θυροτηλέφωνο

3. Για κάθε λέξη της στήλης Α επιλέξτε την ετυμολογικά συγγενή της στα ν.ε. από τη στήλη Β.

A	B
ferōces	θηριώδης φεγγάρι ρόκα
sedēbam	σιδερώστρα έδρανο σεντόνι
stilus	στίχος στίγμα στιλέτο
adportare	πορτό περιθώριο πορτατίφ
magna	μαγνήτης μαγειρεύω μικρομέγαλο